

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

Cap. XII. De usu argumentorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12945

(ut est in vetere proverbio) *cum paribus facillime congregantur*. Neque enim durassent hac in æternum, nisi vera omnibus viderentur. Ponitur à quibusdam, & quidem in parte prima, deorum auctoritas, quæ est ex responsis: ut *Socratem esse sapientissimum*. Id rarum est: tamen utitur eo Cicero in libro de aruspicum responsis: & in concione contra Catilinam, cum *signum Jovis columnæ impositum populo ostendit*: & pro Ligario, *cum causam Caji Caesaris meliorem, quia hoc dii judicaverint, consistetur*. ¹ Quæ cum propria causæ sunt, *divina testimonia* vocantur: cum aliunde arcessuntur, *argumenta*. ² Nonnunquam contingit judicis quoque, aut adversarii, aut ejus qui ex diverso agit, dictum aliquod aut factum assumere ad eorum quæ intendimus, fidem. Propter quod fuerunt qui exempla & has auctoritates, probationum inartificialium esse arbitrarentur, quod ea non inveniunt orator, sed acciperet. Plurimum autem refert. Nam *testis*, & *questio*, & his similia, & de ipsa re quæ in judicio est, ³ pronuntiant: extra petita, nisi ad aliquam præsentis disceptationis utilitatem ingenio applicantur, nihil per se valent.

¹ *Quæ cum propria.*] Deorum auctoritas interim est *artificialis*, interim *inartificialis*, *artificialis*, cum eam causa ultro non suppeditat. sed extrinsecus assumitur oratoris industria: *inartificialis* vero, cum illam ultro causa suggerit citra oratoris industriam. *Idem*.

² *Nonnunquam contingit.*] Sic *Aflius* cum probare vellet à Cluentio judices esse corruptos, testimonio Cic. utebatur, qui secunda Verrina dixerat, etiam ab accusatore Cluentio judices esse corruptos in judicio Juniano. *Idem*.

³ *Pronuntiant.*] Alii, *renunciant*.

CAP. XII.

De usu argumentorum.

HÆc fere de probatione vel ab aliis tradita, vel usu per-¹²
cepta in hoc tempus sciebam. Nec mihi fiducia est, ut ea sola esse contendam: quinimmo hortor ad quærendum,

Explicatis argumentis sequitur eorum ¹ *usum*. tradit autem Fabius communes *usum* spectant: addit quædam de eorum collatione & dispositione. *Turbis*.

Cc

I Quæ-

dum, & inveniri posse fateor: quæ tamen adjecta fuerint, non multum ab his abhorrebunt. Nunc breviter quemadmodum sit utendum his, subjungam. Traditum fere est, *argumentum oportere esse confessum. Dubiis enim probari dubia qui possunt?* ¹ Quædam tamen quæ in alterius rei probationem ducimus, ipsa probanda sunt. *Occidisti virum, eras enim adultera.* Prius de adulterio convincendum est: ut cum id cœperit esse pro certo, fiat incerti argumentum: *Spiculum tuum in corpore occisi inventum est. negat suum.* ut probationi profit, probandum est. ² Illud hoc loco monere inter necessaria est, nulla esse firmiora, quam quæ ex dubiis facta sunt certa. *Cædes à te commissa est, cruentam enim vestem habuisti.* non est tam grave argumentum si fatetur quam si vincitur. Nam si fatetur, multis ex causis potuit cruenta esse vestis. Si negat hic causæ cardinem ponit, in quo si victus fuerit, etiam in sequentibus ruit. Non enim videtur in negando mentiturus fuisse, nisi desperasset id posse defendi si confiteretur. ³ Firmissimis argumentorum, singulis instandum, infirmiora congreganda sunt: quia illa per se fortia, non oportet circumstantibus obscurare, ut qualia sunt appareant: hæc imbecilla natura, mutuo auxilio sustinentur. Itaque si non possunt valere quia magna ⁴ sunt, valebunt quia multa sunt, quæ ad ejusdem rei probationem omnia spectant: ut si quis hæreditatis gratia hominem occidisse dicatur, *Hæreditatem sperabas, & magnam hæreditatem, & pauper eras, & tum maxime à creditoribus appellaberis: & offenderas eum cujus heres eras, & mutaturum tabulas*

¹ *Quædam tamen.]* Cum ad rei alicujus probationem *argumento* utimur non confesso, illud *argumentum* non est existimandum donec confirmatum fuerit, quia ante fidem non facit. *Idem.*

² *Illud hoc loco.]* *Argumenta* illa quæ in dubium revocantur ab adversario, si probari possunt, omnium sunt certissima, at certe longe certiora, quam si ini-

tio essent concessa. *Idem.*

³ *Firmissimis argumentorum.]* Hoc præceptum sapius à Fabio repetitum est. Contrarium autem fieri solet in *refutatione.* nam infirmiora separantur, firma autem quasi prætereunt, quoniam cum illis pedem conferre non audemus. qua de re postea Fabius. *Idem.*

⁴ *Sunt.]* Alii, non sunt.

bulas sciebas. Singula levia sunt, ¹ & communia: universa vero nocent, ² etiam si non ut fulmine, tamen ut grandine. Quaedam argumenta ponere satis non est, ³ adjuvanda sunt: *ut si cupiditas causa sceleris fuit, quæ sit vis ejus: ira, quantum efficiat in animis hominum talis affectio.* Ita & firmiora erunt ipsa, & plus habebunt decõris, si non nudos & velut carne spoliatos artus ostenderint. ⁴ Multum etiam refert, si argumento nitentur odii, *utrum hoc ex invidia sit, an ex injuria, an ex ambitu: vetus, an novum: adversus inferiorem, parem, an superiorem: alienum, an propinquum.* Suos habent omnia ista tractatus, & ad utilitatem partis ejus quam tuemur, referenda sunt. Nec tamen omnibus semper quæ invenerimus argumentis onerandus est iudex: ⁵ quia & tædium afferunt, & fidem detrahunt. Neque enim potest iudex credere satis esse ea potentia, quæ non putamus ipsi sufficere qui dicimus. ⁶ In rebus vero apertis argumentari tam sit stultum, quam in clarissimum solem ⁷ mortale lumen inferre. His quidam probationes adjiciunt, quas ⁸ *παθηλῆς* vocant,

¹ *Et communia.*] Communia appellat argumenta, quæ non magis pro nobis faciunt, quam pro adversariis: quæ denique nullam vim probandi habent. *Turnebus.*

² *Etiam si non ut fulmine.*] Non eas habent vires, ut more fulmini unico possint ictu percellere, possunt tamen more grandinis repetita & multiplicata plaga adversarium lædere. *Idem.*

³ *Adjuvanda sunt.*] Quamquam argumenta sunt adjuvanda, non tamen id faciendum est ita copiose ut semper incidamus in locos communes amplos & copiosos. Id enim 8. cap. hujus libri verit Fabius. *Idem.*

⁴ *Multum etiam refert.*] Alia ratio est confirmandi argumenti, à causa, cæterisque circumstantiis. Solent enim hæc etiam multum prædesse: ideoque diligenter examinanda erunt. quod etiam lib. 4. de præmio & narratione præcepit. *Idem.*

⁵ *Quia & tædium afferunt.*] Sic Cicero pro Muræna, cum permultas leves Servii Sulpitii objectiones diluisset, demum adjecit *illum nimis esse diligentem accusatorem*, qui tot argumenta & crimina afferat. Ut enim vitio datur supina negligentia in oratore, ita nimia curiositas interdum. *Idem.*

⁶ *In rebus vero apertis.*] Sed Cic. se in hujusmodi excusare solet, ut pro Cluentio, *Sed quid ego hæc pluribus quædere obscura disputem?* &c. quæ seq. Et iterum in eadem, *Neque in re nota consummam tempus exemplis.* Ideo Cic. 2. de offic. Panætium quodammodo perstringit, quod utatur in re non dubia testibus non necessariis. *Idem.*

⁷ *Mortale lumen.*] Sic vocat *σθῆνῆς*. Vide Jan. Gebhard. *Crep. lib. 3. cap. 7. pag. 119.*

⁸ *Παθηλῆς vocant.*] Videtur Fabius *παθηλῆς* dixisse pro *ethicis*. *ethicæ* enim Aristoteli sunt, quæ ab hominum motibus

vocant, ductas ex affectibus. Atque Aristoteles quidem potentissimum putat ex eo qui dicit, si sit vir optimus: quod ut optimum est, ita longe quidem, sed sequitur tamen, videri. ¹ Inde enim illa nobilis Scauri defensio, *Quintus Varius Sucronensis ait Æmiliū Scaurū rempub. populū Romani prodidisse: Æmilius Scaurus negat: 2 Cui simile quiddam fecisse Iphicrates dicitur, qui cum Aristophontem, quo accusante similis criminis reus erat, interrogasset an is accepta pecunia rempub. proditurus esset, isque id negasset: Quod igitur, inquit, tu non fecisses, ego feci?* Intuendum autem & qui sit apud quem dicimus: & id quod illi maxime probabile videatur, requirendum. Qua de re locuti sumus & in procemii & suaforiæ præceptis. ³ Altera ex asseveratione probatio est, *Ego hoc feci. Tu mihi hoc dixisti. &, O facinus indignum.* & similia. Quæ non debent quidem deesse orationi, & si desunt, multum nocent: non tamen habenda sunt inter magna præsidia, cum hoc in eadem causa fieri ex utraque parte similiter possit. illæ firmiores ex sua cuiusque persona probationes, quæ credibilem rationem subjectam habent: ut *vulneratus aut filio orbatus non fuerit alium accusaturus, quam nocentem: quando si 4 negotium innocenti facit, liberet eum noxa qui admisit.* ⁵ Hinc & patres adversus liberos, & adversus suos quisque

motibus ducuntur. de quibus agit hoc loco Fabius, ut de *patheticis lib. 6.* Turnebus.

¹ *Inde enim illa, &c.]* Ita scribitur à Valerio. *Q. Varius Æmiliū Scaurū. Remp. prodidisse ait, Æmilius negat, nulli sunt testes: utri igitur Quirites fidem habetis?* aitque hac probitatis fiducia absolutum esse Scaurum. *Idem.*

² *Cui simile quiddam.]* Hoc exemplum ductum est ex secundo rhetoricorum Aristotel. quo loco agit de *enthymematicum locis.* Item historia est apud Plutarch. *Idem.*

³ *Altera ex affirmatione.]* Aut affirmationem usurpat pro asseveratione, quæ vis est animi & motus, quædamque con-

tentio argumentis admixta, ut vult Raphael, ex *affirmatione* asseverationem faciens contra omnem codicum fidem, & rei veritatem: aut adeo dixit argumentum fieri à moribus dupliciter, *negando*, ut supra: *affirmando*, ut hoc loco, qui sensus videtur esse commodior, ut apparebit ex cap. de *refutatione.* itaque *affirmatione* legendum est. *Idem.*

⁴ *Negotium facit innocenti.]* Id est, *innocentem accusat.* idem, & crebrius, *facessere & exhibere negotium.* *Idem.*

⁵ *Hinc & patres.]* Ut si pater filium abdicaret, auctoritatem facti sui peteret à filii sui pravitate. cum alioqui parentes sint liberis semper benevoli: aut aliter, unusquisque se putat auctoritatem habere

quisque necessarios auctoritatem petunt. Quæsitum etiam potentissima argumenta primone ponenda sint loco, ut occupent animos: an summo ut inde dimittant: an partita primo summoque. ut ¹ Homericæ dispositione in medio sint infirma: an à minimis crescant. Quæ prout ratio causæ cujusque postulat, ordinabuntur uno (ut ego censeo) excepto, *ne à potentissimis ad levissima decrescat oratio.* ² Ego hæc breviter demonstrasse contentus, ita posui, ut locos ipsos & genera quam possem apertissime ostenderem. Quidam executi sunt verbosius, quibus placuit proposita locorum communium materia, quæque res modo dici posset, ostendere: sed mihi supervacuum videbatur. Nam & fere apparet *quid in invidiam, quid in avaritiam, quid in testem inimicum, quid in potentes amicos* dicendum sit. Et de omnibus his omnia dicere infinitum est, tam hercule, quam si controversiarum, quæ sunt, quæque futuræ sunt, quæstiones, argumenta, sententias tradere velim. Ipsas autem argumentorum velut sedes non me quidem omnes ostendisse confido, plurimas tamen. ³ Quod eo diligentius faciendum fuit, quia declamationes, quibus ad pugnam forensam ⁴ velut præpilatis exerceri solebamus, olim jam ab illa vera imagine

bere in suos consanguineos, quia sit propinquus, ac justum sit necessarios propinquis parere. *Idem.*

¹ *Homericæ dispositione.*] Suadent plerique omnes, ut primo loco *potentia* ponantur *argumenta*, medio *infirma*, ultimo *potentissima*. Sic Nestor apud Homerum lib. 4. Iliados, fortes prima collocat acie, imbelles media, præstantes ultima. Eius verba sic habent, *ἰσχυρὰς ἔπειτα σὺν ἰσχυροῖσι*, &c. Plura apud Cic. 2. de Orat. & in Orat. *Idem.*

² *Ergo hæc.*] Reprehendit Fabius genus illud dicendi, quod ejus ætate inoleverat, solamque sectabatur voluptatem cum lepore. Reprehendit item quorundam artes qui in traditione *argumentorum* materiam locorum communium sigillatim tractabant, ut Aristoteles pro-

lixæ, & Boëtius multo prolixissime. quæ de re supra quoque egit. *Idem.*

³ *Quod eo diligentius.*] Eo diligentius tractandum fuit *de locis*, quia eloquentia Fabii tempore ab *argumentandi* ratione degeneraverat ad *voluptatem* dicendi. quæ ratio etiam Fabium impulit ut libros de *corrupta eloquentia* conscriberet. quæ de re extat quoque *dialogus Taciti.* *Idem.*

⁴ *Velut præpilatis.*] Metaphora est ducta à *Trojæ lusu*, quo hastis inter se equites decertant. Dicuntur autem *præpilata hostia* præferratæ & spiculo armatæ, ad differentiam *purarum*. quamquam *præpilatas* nonnulli explicant pro *murcronicis* & *exacuminatis* absque ferro, ut Plinius dixit, *præpilata cornicula locustarum.* *Idem.*

imagine orandi recesserunt, atque ad solam compositæ voluptatem, nervis carent, non alio mediis fidiis vitio dicentium, quam quo ¹ mancipiorum negotiatores, formæ puerorum virilitate excisa lenocinantur. Nam ut illi robur ac lacertos barbamque ante omnia, & alia quæ natura propria maribus dedit, parum existimant decora: quæque fortia, si liceret, forent, ut dura molliunt: ita nos habitum ipsum orationis virilem, & illam vim stricte robusteque dicendi, tenera quadam elocutionis cute operimus: ² & dum lævia sint ac nitida, quantum valeant, nihil interesse arbitramur. Sed mihi naturam intuenti, *nemo non vir ³ spadone formosior erit*: nec tam averfa unquam videbitur ab opere suo providentia, ut debilitas inter optima inventa sit. Nec id ferro speciosum fieri putabo, quod si nasceretur, monstrum erat. ⁴ Libidinem juvet ipsum effœminati sexus mendacium, nunquam tamen hoc continget malis moribus regnum, ut *si qua preciosa fecit, fecerit & bona*. Quapropter ⁵ eloquentiam licet hanc (ut sentio enim dicam) libidinofam resupina voluptate auditoria probent: nullam esse existimabo, quæ ne minimum quidem in se ⁶ indicium masculini & incorrupti, ne dicam gravis & sancti viri, ostendet. An vero statuarum artifices, pictoresque clarissimi, cum corpora quam speciosissima fingendo pingendove efficere cuperent, nunquam in hunc inciderunt errorem, ut ⁷ *Bagoam* aut *Megabyzum* aliquem in exemplum operis sumerent

¹ Mancipiorum.] Alii, Sunt mangones.

² Et dum lævia sint, &c.] Hac de re etiam Fabius agit lib. 2. cap. 6. cum ait illos lasciviam fosciculos in oratione esse vitandos. Turneb.

³ Spadone formosior.] Spado dicitur, cui cremasteres, id est, nervuli quibus suspensi sunt colei, excisi sunt. Idem.

⁴ Libidinem juvet, &c.] Solebant enim mangones pueros execare ut eos carius divenderent, utpote formosiores. id tamen ne in posterum fieret cautum

est imperialibus & ecclesiasticis edicis. Idem.

⁵ Eloquentiam libidinofam.] Sic vocat eam quæ suaviter animos & flagitiosissime titillat, & ingenue mentis robur infringit. Vide Lud. Crescollium Vacat. Autumn. l. 3. c. 19. sect. 2. p. 568. & seqq.

⁶ Indicium masculini, &c.] Qualis est oratio, talis est etiam homo. igitur si illa libidinosa erit & lasciva nimiumque mores conveniet. Turneb.

⁷ Bagoam.] Bagoas lingua Persica dicitur

rent sibi, sed ¹ *Doriphorum* illum aptum vel militiae vel palaestrae, aliorumque juvenum bellicosorum & athletarum corpora, ² quae esse decora vere existimarint: nos qui oratorem studemus effingere, non arma, ³ sed tympana eloquentiae demus? ⁴ Igitur & ille quem instituimus, adolescens, quam maxime potest componat se ad imitationem veritatis: initurusque frequenter forensium certaminum pugnam, jam in schola victoriam spectet, & ⁵ ferire vitalia ac tueri sciat: & praceptor id maxime exigat, & inventum praecipue probet. Nam ut ad pejora juvenes laude ducuntur, ita laudari in bonis ⁶ mallent. ⁷ Nunc illud mali est, quod necessaria plerumque silentio transeunt, nec in dicendo videtur inter bona ⁸ utilitas. Sed haec & in ⁹ alio nobis tractata sunt opere, & in hoc saepe repetenda. Nunc ad ordinem inceptum revertamur.

C A P.

citur eunuchus: sicque permulti apud Persas sunt appellati, ut ille à quo infectus est *Oebus*. Hermolaus tamen Barbarus *baculum* putat esse legendum: sic enim appellamus *semivirum*, stultum & bardum. Vide Erasm. in proverb. *baculo similis*. Strabo autem scribit *Megabyros* seu *Megalobyzos* appellari Dianae sacerdotes: quod etiam testatur Plinius. Illi porro erant emasculati. Fuit & *Megabyrus* unus ex concubitoribus Darii Persarum regis, postea turpiter ab Alexandro amatus. *Idem. Ut Bagoam aut Megabysum, &c.* Vide Gebhardi Animadvers. in Propertii illum versum lib. 2. Eleg. 3. v. 42. p. 163. & Cael. Rhodig. Antiq. lect. l. 15. c. 8. p. 675.

¹ *Doriphorum illum.*] *Doriphoros* appellant Graeci satellites ac praetorianos milites, qui regibus ad custodiam corporis solent apparere. Sunt autem hi excelsa statura & egregia fere forma. Ceterum Polycleetus *Doriphorum* finxit, quam statuam sibi magistrum dixit fuisse *Lysippus*. Meminit Plin. lib. 34. *Idem.*

² *Quae esse decora vere existimarunt.*]

Dan. leg. *decere se*. Pith. *Quae esse, &c.*] Plutarchus in vita Alexand.

³ *Tympana.*] Vel *tympana* dixit, quia instrumentum illud simpliciter est molliciei, vel respiciens ad *Megabyzum*. sacerdotes enim Dianae evirati, & sacerdotes Cybeles tympana pulsare solebant. *Turneb. Tympana.*] Plin. l. 35. c. & l. 34. c. 8. & Cic. in Orat.

⁴ *Igitur & ille.*] Hoc frequenter repetit, ut lib. 1. & lib. 2. & l. 10. fusius. *Turneb.*

⁵ *Ferire vitalia.*] Metaphora est ducta à gladiatoribus. significat autem firmamentis causa maxime esse insistendum, illicque adversarium laedendum. sunt autem *vitalia*, viscera illa quibus vita potissimum continetur. *Idem.*

⁶ *Mallent.*] Alii, *Gaudent.*

⁷ *Nunc illud mali est, &c.*] Vide Jan. Gebhard. *Crepund.* lib. 1. cap. 12. p. 34. 35. Tacitum l. 2. *Annal.* cap. 38. lib. 14. cap. 12.

⁸ *Utilitas.*] An *Virilitas*?

⁹ *Alio opere.*] De *causis corruptae eloquentiae*. *Turneb.*